

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן יג

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה קדם]

וְהִנְחִין שְׂבִיבִים עָרֵב ש"ק יִדְקַהּ הַשְּׁלִית בְּעַת הַנְּחִחוֹת הַמִּיק שְׁלוֹ, וְאִי לֹא יִצְטָרֵךְ לְבָדֵק בְּשַׁבָּת⁽¹³⁾.

ובלעדיו לא היתה מתקיימת מצות ציצית, הרי זה נחשב קשר גם לענין שבת.

13) ומי שיש לו טלית מיוחדת לשבת נוכחמבואר במשנ"ב לקמן סי' רסב ס"ק ה שטוב לעשות כן, כתב הל'קט הקמח החדש (סי' ח ס"ק ג) שיותר נכון לבדוקה במוצאי שבת כשמקפלה כדי להכניסה לתיק.

[משנ"ב ס"ק י]

דְּלֹא פְּלוֹג בְּגָנָן בֵּין טְלִית לְטְלִית⁽¹⁴⁾, וְהֶאָזֵן ר' עֶקֶבְאָ אֵיגָר בְּחֵדוּשֵׁי מִפְּקָק בְּנֵה⁽¹⁵⁾.

19) וכן לגבי מי שפגע בידו בתפילין קודם שלבש טלית, כתב בביה"ל לקמן (סי' כה ס"א ד"ה שלא יניחו) שלפי רוב הפוסקים צריך להניח תפילין תחילה, ואף אם הוא יושב בבית הכנסת ברבים ומתבייש שאינו לבוש בטלית אין להקל בזה, כיון שמבואר בפוסקים שהדין שאין מעבירין על המצות הוא דאורייתא, ודבר תורה אינו נדחה מפני כבוד הבריות אם לא בגנאי גדול, ולישב בלא טלית אפילו זמן ארוך סובר הרמ"א שאין זה גנאי גדול, וכל שכן כשזה רק רגעים אחדים עד שילבש הטלית, וראה שם שנשאר בצ"ע.

[משנ"ב שם]

עַל־פֶּן מִהֶנְכֹּחַן לַעֲשׂוֹת אֶת הַעֲצָה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר אַרְצוֹת־הַחַיִּים, שִׁפְקִינָנָה⁽²⁰⁾, דְּאָז פֶּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת בּוֹ צִיצִית⁽²¹⁾.

14) אמנם, להלן (ס"ק טו) כתב שבפשיטת טלית גדול יש גנאי קטן, ואם כן לבאורה היה מקום לומר שאין צריך להסירו אף בלי הטעם של 'לא פלוג רבנן', שהרי איסור דרבנן נדחה אפילו בגנאי קטן, ובתירוץ הראשון שבב"י.

15) וטעמו, שכיון שחז"ל לא נמנו וגמרו להתיר לילך עם טלית בכרמלית בלא ציצית, אלא רק אמרו בדרך כלל שכבוד הבריות דוחה לא תעשה דרבנן, אם כן בטליתות שלנו שאין גנאי בהסרתן, אין היתר ללבשן, ולא שייך לומר בציוור כזה 'לא פלוג רבנן'.

[משנ"ב ס"ק יב]

וּמִתְבַּיֵּשׁ לַיֵּשֶׁב בְּרַבִּים בְּלִי טְלִית⁽¹⁶⁾ וְכו', אֶבֶל אִם אֵין מִתְבַּיֵּשׁ, אֵין בְּאֵן הַתֵּר דְּכַבּוּד הַבְּרִיּוֹת⁽¹⁷⁾.

20) וביאר שם, שעציה זו שייכת דוקא בימות החול, שהרי בשבת אסור להפקיר, וכן כתב בהגהות רעק"א כאן [נדלא כהמבואר במג"א (ס"ק ח) שמוותר].

21) ובכל האופנים שיש בהם משום כבוד הבריות, כתב הפמ"ג (אי"א ס"ק ח) שאין אומרים שיפקירנו כדי שלא יעבור על מצות עשה של ציצית, משום שחז"ל לא חיבירו להפקיר ולהפסיד ממונו, ודוקא כאן שיש מחלוקת נכון שיפקירנו לצאת מידי המחלוקת.

16) ומטעם זה התיר לקמן (סי' טו ס"ק טו) למי שבאה לידו טלית בין הפרקים של קריאת שמע, שראשי ללובשה ולברך עליה אף לדעת הרמ"א.

17) ולגבי איסור מוקצה בטלית זו שנפסקה אחת מציצותיה ואסור לו ללובשה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ה"ג סי' לא) שרדאי שאין בזה איסור, שהרי גם בלא ציצית ראויה היא ללבישה לאחר אם ישאילנה לו, וגם לו עצמו יש אופנים שאין בהם חיוב ציצית ומותר ללובשה, ולכן אינה אסורה בטלטול.

[משנ"ב ס"ק טז]

לְפִי שֶׁבְּשַׁבָּת לִיתָא בְּק אֶסוּר דְּרַבְּנָן כְּנִ"ל⁽¹⁸⁾ וְכו', דְּלִישַׁב בְּלִי טְלִית סְבִיבָא לֵה לְרַמְ"א דְּהוּא בְּק בְּקָלָל גְּנָאי קָטָן⁽¹⁹⁾.

אכן, לגבי שביתת בהמתו כתב השו"ע לקמן (סי' רמו ס"ג) שחייב להפקירה כדי שלא לעבור על מצות שביתת בהמתו, ויש ראשונים הסוברים שאין בשביתת בהמתו לאו, ואם כן מוכח שחייב אדם להפקיר כדי לקיים מצות עשה. וראה בשו"ת אבני נור (יו"ד סי' תנח אות יב) מה שכתב בזה.

[משנ"ב ס"ק טז]

הַבְּטִלִית־קָטָן אִם נֹדַע לּוֹ שֶׁהַצִּיצִית פְּסוּלִין, דִּישׁ לּוֹ גְּנָאי גְּדוֹל לְפָשְׁטוֹ מִמַּחַת בְּגָדָיו בֵּין בְּבִית־הַקְּנֶסֶת וּבֵין בְּרַבִּים, אֵין צְרִיף לְפָשְׁטוֹ⁽²²⁾.

18) מבואר מדבריו שבשבת אינו מצווה על עשיית ציצית כיון שאסור לו לקשרה, והפמ"ג (סי' שיו אי"א ס"ק ו ו-ב) הקשה מדוע לא יהיה מותר לו לקשרה על מנת להתירה במוצאי שבת, שהרי קשר על מנת להתירו אינו אסור אלא מדרבנן, ובמקום מצוה לא גזרו, ותיירץ, שכל קשר שהדרך היא לפעמים לבטלו שם, אסור לקשרו מן התורה. והביה"ל (שם ס"א ד"ה הקושר) תירץ, שקשר שדרך העולם לעשותו לקביעות, אין הולכים בו אחר דעת הקושר, ואסור מן התורה. והגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה מהר"ת סי' א ד"ה ולכן נראה לומר) תירץ, שההיתר לקשר קשר שאינו של קיימא הוא רק משום שלא נחשב שחידש דבר בקשירתו, שהרי עומד להתירו, אבל אם מחמת הקשר התחדש הכשר בציצית

[ביה"ל ד"ה וחוקא]

וְנִרְאֶה, אִם הֵם פְּסוּלִים בְּק מַשְׁעֵם סָפֵק, כְּגוֹן שֶׁלֹּא חָסַר לּוֹ מִכָּל הַשְּׂמוּנָה חוּטִין בְּק שְׁנַיִם וּכְהַאי גְּנָאי⁽²³⁾.

23) בביאור דבריו כתב בספר שונה הלכות (ס"ד). שכיון שנפסקו שני חוטים בלבד, יש להסתפק אם שני ראשים של חוט אחד הם, או שמא שני חוטים שונים, וכמו שכתב המשנ"ב לעיל (סי' יב ס"ק ג), ובצירוף השיטה הסוברת שאין צריך אלא את החוטים שבשביל הלבן, יש ספק ספיקא, ויש להתיר את הדבר במקום כבוד הבריות.

כה

הַלְבוּשׁ צִיצִית סִימָן יג

שְׂמִיעַ לְבַיְתוֹ, דְּגִדּוֹל (י) קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת: הֵגַה וְאֶפְלוּ טְלִית־קֶטֶן (י) (יא) שְׂמַחַת בְּגָדָיו אֵין צָרִיךְ לִפְשֹׁט, וְהוּא הַדִּין אִם נִפְסַק אֶחָד (יב) מִן (ט) (י) הַצִּיצִית וּמִתְבַּשֵּׁשׁ לִישָׁב בְּלֹא טְלִית, (ג) דְּיוּכַל לְלָבֹשׁ בְּלֹא בְּרַכָּה (יד) מִכַּחַת קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת (כ"י בִּשְׁם הַתְּשׁוּבָה). (ט) [ט] (טו) * וְדוֹקָא בְּשֵׁבַת דְּאֶסְרוּ לְעֵשׂוֹת צִיצִית, * אֲכַל בַּחַל כִּהְיָ אֶגְוָא (טז) אֶסְרוּ (מְרַבֵּי ה"ק דף צא ע"ב):

שְׂעָרֵי תְּשׁוּבָה

קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְה"ה בְּכֹלֵי־נֶפֶשׁ נִמְיָ הַמְּחַיֵּי לְהַגִּיד לוֹ וְאֵין נִדְחָה מִפְּנֵי כִּיָּה, ע"ש: [ט] הַצִּיצִית, עֲבַה"ט. וְעַן כְּאִיר וּבְכִינֵי־יֹסֵף שֶׁמְחַבֵּו גִּיכ דְּמִתְרַמֵּי"א לֹא מִשְׁמַע כִּסְנַה"ג. וְהַעֲקָר לְעִידֵי כְּמִי"ש בְּסוֹף שֶׁהִכַּל תְּלוּי כְּאִישׁ, אִם הוּא מִתְבַּשֵּׁשׁ א"צ לְהִסְרוֹ, כִּיּוֹן דְּחִיּוּנָן שְׂמַחַת לְלָבֹשׁ אֶפְלוּ לְכַתְּחֵלָה שְׂמֹעַ נָה, וְמָה שֶׁמְחַלֵּק מִתְחַלֵּק לְפִי שֶׁכָּבֵר וְהוּא לְשֵׁהוּא לְבוּשׁ, אֵין זֶה מְכַרְת, כִּיּוֹן שְׂמִי"מ בּוֹשֶׁה הוּא לוֹ, וְגַם דְּיִיל אֲרֻכָּה שֶׁכָּבֵר יֵאמְרוּ דְּמִסְתַּמַּא מַחְמַת אֵינָן סָבָה אוֹ עֵינָן שֶׁל גְּנָאי שְׂאָרַע לוֹ פִּשְׁט אוֹתוֹ אוֹ אֲחֵרִים פִּשְׁטוּהוּ מִמֶּנּוּ; וְגַם אֲרֻכָּה אֵיבָא טוּבָא וְנִנְסִין שְׂלֵא יִדְעוּ שֶׁהֵיָה לְבוּשׁ תְּחֵלָה, הַלְּפָנֵי גַם כּוֹן שֶׁן קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת: [ט] וְדוֹקָא. עֲבַה"ט. וְעַן כְּדִי־אֶפְרִים דְּמִי"ש לְעִיל וְהוּאֵה בְּחִבְרוֹ דְּמִשְׁמַע שְׂאֵין תְּפָנָה לְתַן בְּמַתְנָה, צ"ל דָּאֵין זֶה תְּפָנָה גְּמֻרָה כִּיּוֹן שְׂנֵאוּת פְּשִׁילוֹ, לְכֹן מוֹטֵב שִׁינְקֻרְאָנוּ לְבִיתוֹ, ע"ש. וְעַן בְּפִינֵי מְאִירוֹת ח"ב כ"ס ע"ד צ"ל קְשִׁיָא זוֹ וּמִי"ש עַל דְּבָרֵי בַעַל הַלְּבָה בְּרִינָה. וּמִי"ש הַמְּגִיָא שְׂאֵין לְתַן מִתְּנָה בְּשֵׁבַת כּוֹ, עַן בְּשִׁעְרֵי־הַפֶּה הַלְּבוּשׁ יוֹס"טוֹב:

בְּאֵר הַיֵּטֵב

בו. וְלַעֲנֵן בְּרַכָּה מִחִמְרִין טְפִי לְעִיל סִימָן, ע"מ"א וְע"ת, וְע"ל ס"י ח ס"ק ט מִש"ש: (י) קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, שְׂדוּחָה אֶסְרוּ דְּרַבְּנָן, וְרַבְּמִלִּית נִמְיָ דְּרַבְּנָן, וּבְכֹלֵי־נֶפֶשׁ וּבְכֹלֵי־נֶפֶשׁ הַזֶּה אֵין לְנוּ ר"ה, כְּמַבְאָר בְּס"י ש. עַן כִּסְנַה"ג: (י) שְׂמַחַת בְּגָדָיו. דְּלֹא מִנְקָרָא מִלְּמָתָא אִם הוּלָךְ בְּלֹא טְלִית־קֶטֶן, מ"מ הַפְּשִׁיטָה גְּנָאי הוּא לוֹ: (ט) הַצִּיצִית, כִּיּוֹן כְּמִי"ש כְּהַ"ג הַעֲלָה, דְּוָקָא קְשָׁבָא לְבַהֲכִינֵי וְקָדָם לְבִישׁוֹ מִצָּא הַטְּחִילִים פְּסוּל דָּאָו מִתָּר לְלָבֹשׁ בְּלֹא בְּרַכָּה, דָּאָם לֹא יִהְיֶה מִשְׁעָף טְלִיתִים בְּאֲחֵרִים בּוֹשֶׁה הוּא לוֹ שִׂיאֵמְרוּ שְׂאֵין לוֹ טְלִית מִצָּצַת כְּהַלְכָתָה וְאֵינָו זִהִיר בְּמִצְוֹת, אֲכַל אִם בְּשֵׁעַת לְבִישׁוֹתָו הֵיָה כְּשֶׁר וְנִתְעַשֵּׂף בּוֹ וְאִח"כּ נִפְסַק אֶחָד מִן הַצִּיצִית, יוּכַל לְהִסְרוֹ מִעֲלִיו, דָּאֵין כָּאֵן מִשׁוּם קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, שֶׁכָּבֵר רָאוּ שֶׁהֵיָה לוֹ טְלִית מִצָּצַת כְּהַלְכָתָה, ע"ש. וְהַעֲוִית חוּלְק עֲלִיו וְכַתֵּב דְּמִדְּבָרֵי הַמְּגִיָא מִשְׁמַע דְּאֶפְלוּ לְבֹשׁ מִקְדָּם לְכֹן וְאֲחֵרֵי־ךָ נִפְסְקוּ, ע"ש. וְהִזְדַּחְרֵן הַחִיּוֹן דְּבָרֵי כִּסְנַה"ג וְכַתֵּב דְּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵי רַמ"א מִשְׁמַע כְּבָרֵינוּ, שֶׁכַּתֵּב שִׁיּוּכַל לְלָבֹשׁ בְּלֹא בְּרַכָּה, מִשְׁמַע שֶׁקָּדָם לְבִישׁוֹת הַטְּחִילִים נִפְסַק וּמִי"ש ע"ש. וְהַלְּבָה תְּלוּי בְּרַצוֹן הַאִישׁ הַלּוֹבֵשׁ, אִם הוּא מִתְבַּשֵּׁשׁ יוּכַל לְלָבֹשׁ בְּלֹא בְּרַכָּה, וְאִם אֵינָו מִתְבַּשֵּׁשׁ אֵין כָּאֵן מִשׁוּם קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, ע"ש. וְעַן גְּנִיחָא וּבְמִי"א ס"ק ז מ"ש בְּשֵׁם הַכ"י: (ט) וְדוֹקָא בְּשֵׁבַת. הַמ"א הַעֲלָה דָּאָם נִפְסַק צִיצִית בְּרַח"ה בְּטְלִית־קֶטֶן א"צ לְפָשְׁטוֹ אִפ"י בַּחַל, דְּהַפְּשִׁיטָה הוּי גְּנָאי גְּדוּל. וְהָא דְּנִקְטָא בְּשֵׁבַת, לְרַבְנָתָא, דָּרָף עַל גַּב דְּיָשׁ בּוֹ ג"כ אֶסְרוּ שֶׁבַת אִפ"י א"צ לְהִסְרוֹ; וּבְשֵׁבַת א"צ לְמַהֵר לְצַאת מִבַּהֲכִינֵי, אֲכַל בַּחַל צָרִיךְ לְמַהֵר לִילָךְ לְבִיתוֹ לְפָשְׁטוֹ. וְהוּאֵה בְּחִבְרוֹ שֶׁנִּפְסְקוּ הַצִּיצִית, לֹא יֵאמְרוּ לוֹ עַד שִׁיבּוּא לְבִיתוֹ, דְּהֵינּוּ שִׁינְקֻרְאָנוּ לְבוּא לְבִיתוֹ וְשֵׁם יֵאמְרוּ לוֹ וְשִׁפְשִׁיטוּ. וְאִם יִדְעוּ מִתְּחִילֵי מִלּוּל שֶׁהוּא פְּסוּל, אֶסְרוּ לְלָבֹשׁ בְּשֵׁבַת, דְּה"ל לְמַחְזִיק מִתְּחִילֵי מִלּוּל. וְא"ל לְמָה שְׂרִינָן לְלָבֹשׁ בְּשֵׁבַת מִפְּנֵי קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, הֵלֵא י"ש מִתְּנָה שִׁינְקֻרְאָנוּ וְחִדּוֹר בְּמִתְנָה לְשִׁינְקֻרְאָנוּ לוֹ, וְאָז הוּא פְּטוּר מִצִּיצִית? וְיִיל דְּכִסְנַה"ג בְּשֵׁבַת אֶלָּא לְצָרְךָ שֵׁבַת, ע"מ"א:

מִשְׁנֵה בְּרִינָה

אוֹתוֹ כֹּל הַיּוֹם אֶלָּא בְּעַת הַתְּפִלָּה לְשֵׁם מַצְוָה, וְלִפְאֵי בּוֹזֵי בְּהִסְתַּרְתּוּ, גַּם־כֵּן אֵין צָרִיךְ לְהִסְרוֹ, דְּלֹא פְּלוּג בְּכֵּן בֵּין טְלִית לְטְלִית¹⁴. וְהַגְּאוּן ר' עֲקִיבָא אֵינְרַ בְּחִדּוּשֵׁי מִפְּקַעַת בְּהַזְכָּרָה: (יא) שְׂמַחַת בְּגָדָיו. דְּלֹא מִנְקָרָא מִלְּמָתָא אֲחֵרֵי־ךָ אִם הוּא הוּלָךְ בְּלִי טְלִית־קֶטֶן, מִכַּל מְקוּם הַפְּשִׁיטָה הוּא גְּנָאי בִּיּוֹתֵר: (יב) מִן הַצִּיצִית. פְּרוּשׁ, כִּיּוֹן שֶׁבֵּא לְבִית־הַכֶּנֶסֶת וְרוּצָה לְלָבֹשׁ טְלִיתוֹ, וְקָדָם לְבִישׁוֹ מִצָּא הַצִּיצִית פְּסוּלִים וּמִתְבַּשֵּׁשׁ לִישָׁב בְּרַבִּים בְּלִי טְלִית¹⁶, דְּמִתָּר לְלָבֹשׁ בְּלִי בְּרַכָּה, וּבֵינָן אִם רוּאָה בְּאֶמְצַע לְבִישׁוֹ שֶׁנִּפְסְקוּ לוֹ הַצִּיצִית, גַּם־כֵּן אֵין צָרִיךְ לְהִסְרוֹ (בְּכַר"י וְאֵר"ה וְשֵׁאֵי אֲחֵרוֹנִים). וְעַן בְּאֲחֵרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּרַצוֹן הַאִישׁ הַלּוֹבֵשׁ: אִם הוּא מִתְבַּשֵּׁשׁ, יוּכַל לְלָבֹשׁ בְּלִי בְּרַכָּה, אֲכַל אִם אֵין מִתְבַּשֵּׁשׁ, אֵין כָּאֵן הֵהִתֵּר דְּכַבּוֹד הַבְּרִיּוֹת¹⁷: (ג) דְּיוּכַל לְלָבֹשׁ. וְדוֹקָא אִם נוֹדַע לוֹ הַיּוֹם, (ד) אֲכַל אִם יִדְעוּ מִעֲרָב שֶׁבַת שֶׁהַצִּיצִית פְּסוּלִין, אֶסְרוּ לְלָבֹשׁ בְּשֵׁבַת, דְּהוּי לֵה לְמַחְזִיק מִתְּחִילֵי מִלּוּל; אִף אִם שָׂכַח, יֵשׁ לְהַקְל [וְחִדּוּשֵׁי רַע"א]: (יד) מִכַּחַת קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וְדוֹקָא אִם אֵין יָכוֹל לְהַשִּׁיג בְּבִית־הַכֶּנֶסֶת טְלִית שְׂאוּלָה: (טו) וְדוֹקָא בְּשֵׁבַת. פְּרוּשׁ, לְפִי שֶׁבְּשֵׁבַת לִיתָא רַק אֶסְרוּ דְּרַבְּנָן כְּנ"ל¹⁸, אֲכַל בַּחַל שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל אֶסְרוּ תוֹרָה בְּכָל שְׂעָה דְּקָדָם וְעֵשָׂה בּוֹ צִיצִית, (יז) וְאֶסְרוּ תוֹרָה, אֶפְלוּ רַק אֶסְרוּ דְּשִׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כִּיּוֹן שֶׁהוּא מוֹנַע אֶת עַצְמוֹ מִמַּצְוָה, אֵין נִדְחָה מִפְּנֵי קְבוֹד הַבְּרִיּוֹת, אִם לֹא בְּגִיָּה גְּדוּל, וְלָכֵן אֶסְרוּ לְלָבֹשׁ הַטְּלִית־גְּדוּל כְּשִׁוּאוֹהָ שְׂאֵין בּוֹ צִיצִית, דְּלִישָׁב בְּלִי טְלִית סְבִירָא לֵה לְרַמ"א דְּהוּא רַק בְּכָלֵל גְּנָאי קָטָן¹⁹. וְכֵן אִם נוֹדַע לוֹ כְּשִׁוּוֹת הַרְבִּים כְּשִׁוּאוֹ הוּלָךְ בְּטְלִית־גְּדוּל שֶׁנִּפְסַק לוֹ אַחַת מִצִּיצוֹתָיו, צָרִיךְ גַּם־כֵּן לְפָשְׁטוֹ תְּכָר, (ט) דְּבִכְוִנָּהוּ פְּשִׁיטָה הַטְּלִית־גְּדוּל בִּשְׂוֹק הוּא גַם־כֵּן רַק גְּנָאי קָטָן. אָמְנָם אִם בְּבִית־הַכֶּנֶסֶת נוֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁהוּא כְּבֵר לְבוּשׁ בְּהַטְּלִית שְׂאֵחַת מִצִּיצוֹתָיו פְּסוּלִים, (כ) הַרְבֵּה מִן הַאֲחֵרוֹנִים מְקַלֵּין דָּאֵין צָרִיךְ לְפָשְׁטוֹ תְּכָר, דְּסְבִירָא לֵהוּ דְּכִיּוֹן שֶׁהוּא בְּרַבִּים בְּבִית־הַכֶּנֶסֶת הַפְּשִׁיטָה הוּא גְּנָאי בִּיּוֹתֵר, רַק זִמְרוּ לִילָךְ לְבִיתוֹ אוֹ לְבִית שְׁלִפְנֵי בֵית־הַכֶּנֶסֶת וּנְפִשְׁטוּ שֵׁם. וְהַמְּיָאֲדָם מִחִמְרֵי כִּיּוֹן וּסְבִירָא לֵה דְּהַפְּשִׁיטָה טְלִית־גְּדוּל הוּא רַק גְּנָאי קָטָן, דְּבָלָאוּ הֵכִי דָּרָךְ גְּנִי־אֲדָם לְפָשְׁט תְּמִיד הַטְּלִית בְּבִית־הַכֶּנֶסֶת. אַחֲרֵי־כֵן מִצְּאֵתִי הַפְּרִי־מִגְדִּים בְּפִתְחֵיהֶם הַלְּכוּת צִיצִית שְׂוֹכֵר גַּם־כֵּן בְּהַמְּיָאֲדָם. עַל־כֵּן מִהֲנַכּוֹן לְעֵשׂוֹת אֶת הַעֲצָה שֶׁכַּתֵּב בְּסִפֵּר אֲרָצוֹת־הַחַיִּים, שִׁפְקִינְרַבְּנָנִי²⁰, דָּאָו פְּטוּר מִלְּעֵשׂוֹת בּוֹ צִיצִית²¹, וְכִשְׂמִיעַ לְבִיתוֹ יְחִדּוֹ, לִזְמוֹת בּוֹ: (טז) אֶסְרוּ. עַן בְּמִגְנֵי־אֲבָרְתָם שֶׁמִּפְּסִיק דְּמָה שְׂמִחִירֵי הַמְּגִיָא בַּחַל לֹא קָאֵי עַל מָה שֶׁכַּתֵּב בְּתַחֲלֵה "וְאֶפְלוּ בְּטְלִית־קֶטֶן", דְּבְּטְלִית־קֶטֶן אִם נוֹדַע לוֹ שֶׁהַצִּיצִית פְּסוּלִין, דְּיֵשׁ לוֹ גְּנָאי גְּדוּל לְפָשְׁטוֹ מִתְּחַת בְּגָדָיו בֵּין בְּבִית־הַכֶּנֶסֶת וּבֵין בְּרַבִּים, אֵין צָרִיךְ לְפָשְׁטוֹ²²,

שְׂעָרֵי הַחִיּוֹן

(י) מְגִן־אֲבָרְתָם: (יא) מִסְקַנְתָּ מִמְּגִן־אֲבָרְתָם: (יב) פְּרִי־מִגְדִּים: (יג) דְּרִי־הַחַיִּים וְאֲרָצוֹת־הַחַיִּים:

הלכות ציצית סימן יד

יד דיני ציצית שעשאן אינו יהודי ונשים, וטלית שאולה, ובו ה' סעיפים:

א מנחת
ב בחספות ונראיש
ג שם ג הראיש
ה הלכות ציצית פוסל
ו דמכ"ס פסק א
ז מהלכות ציצית
מקשר

א *ציצית (ב) [6] (א) שעשאן אינו יהודי, פסול, דכתוב 'דבר אל בני ישראל, לאפוקי אינו יהודי. יתקשה קשרה לעשותן: הגה ונש מקמירם (3) [3] (ב) *להצריך אנשים (ג) שיעשו אותן, (ד) *טוב לעשות כן (ה) לכתחלה (מודכו ה"ק והגהות מיימון מהלכות ציצית וחוס' דף מב): **ב** *הטיל ישראל ציציות בכגד (א) (1) *בלא כננה, אם אין ציציות אחרים (מצויים) להקשירו יש לסמך (7) [7] (1) על

שערי תשובה

[6] שעשאן. עבתי. ובעית נספק בישאל סמוע, ובא"ר קרב פסול, ואם עשה ישראל חלוא אחת וקשר וזמר הא"י, דינו כמיש לקמן סי"ג כגמר ישראל שלא בכנה דקשר, וה"ה קנה, ועין בא"ר: [3] להצריך אנשים. עבתי. ובקרבנותאנאל כתב דאף בטו ונשים, פסולות לר"ה, ובכח"כ דקח זה מדברי הגמ"י, ע"ש: [7] על הרמב"ם. אם עשה קשר העליון בכננה, אע"פ שעשה אח"כ שאר הקשרים וחקלית בלא כננה, גם באדיא ציצית אחרים יש להקשירו, ע"ת: (7) על הרמב"ם שמקשירו. פרוש שהרמב"ם ס"ל אע"ג דכ"ע טוהה לשמה מי"מ התל"ה בכגד לא כ"ע לשמה, וז"ל לה מדכתבי בני ישראל לאפוקי נקרים, ש"מ דישאל בלא כננה קשה,

באור הלכה

דרכנו, דהוי כמו בשבת, וכמו שכתב מגן אברהם, מה שאין כן בגוני דמירי התורה יסתיים שיש לו ציצית בביתו, ובדאי צריך על-כ"פ פנים למהר לילך לביתו, ודלא הוא ספקא דאורייתא:

* להצריך אנשים. עין במשנה ברוכה, והוא הטעם של מר"ם שהובא בהגהות מימוני, ולא העסקמי הטעם משום דהא דרובנו חס, ובדאיטא כמגן אברהם, משום דכל שאינו בלישה אינו בקשיטה⁶; ונפקא מנה ג' ליתר המצות אולי וקנה, משום דמשמע בדרכי משה חשש שלא חשש רק להמכ"ם⁷, וכן בעלת תמיד מצאתי כן, אם כי אין להחמיר גם בקטן, וכן מצאתי בארצות-החיים, ומפל מקום כיון שהפרי מגדים ודריי החיים העתימי להלכה לזהר לכתחלה על-ידי קטן, ראוי ונכון לעשות כן, ופשוט דהקטן לעצמו מותר להטיל ציצית לכלי עלמא⁸, אם רק הגיע לתוך שהוא מחזיק מדרבנן במצות ציצית ומקרי כר"ב⁹ להוציא את עצמו מציציות¹⁰, ויותר נראה לי דאפילו אם כבר נקשה גדול כן י"ג שנה אין צריך להחמיר ציציותיו, דהרי כד"עבד דמניא¹¹, ובדיעבד אין לחש לה דרובנו חס¹², וכל זה אם יודע בעצמו שהטילים אז לשמה:

* טוב לעשות וכו'. עין במשנה ברוכה. הנה מוכח אנכי לכאור דברי: דע, דאף לפי מה שהקל הרמ"א לענין דיעבד באשה ובדאי מותר בכל גוני כאיש, אבל בקטן צריך על-כ"פ פנים דוקא גדול עומד על גבו, ובחיי אדם כתב: קטן היודע לעשות לשמה יש להקשירו בדרייבד באשה, על-כ"פ קטן מירי ג"ס כן דוקא בגדול עומד על גבו, דאפילו טל"ז דסובר לקמן בסימן חס דקטן היודע לעשות לשמה זה אינו בכלל קטן, הינו דמהני עומד על גבו, כדמוכח להמעין שם. והתמה לי על ארצות-החיים הנ"ל דמקל לכתחלה על-ידי קטן, הלא אפלו אם לא נחש כלל להא דרובנו חס, ולא מחמת לשמה יש לחמיר לכתחלה אם אפשר, ודלא נספק בסעיף ב' דהתל"ה צריך להיות בכננה לשמה, לתת לדעת ש"ס¹³ והרא"ש ועוד שארי ראשונים דכ"כ לה דצריך לשמה כנה מודאורייתא; ולקמן בסימן חס נספק דלישת הפסח של מצוה הצריך לשמה, אין לשון לכתחלה על-ידי חרש שוטה וקטן אפלו עומד על גבו¹⁴, כדאימא בארצות-החיים ובהגרא"ש שם: * הטיל ישראל וכו'. דע, דהמדרב"ה בבי"ת יוסף מוכח דאפלו אם הטיל פרוש שלא לשמה קשר הרמב"ם, וכן להפוך לדעת ש"ס¹⁵ והרא"ש אפלו סתמא פסול, לא לא הכי אין עוש ראה דהרא"ש יחלק על הרמב"ם, וכן קוצנין ופן גימין הרי בדאי לא נחלו ש"ס וכן כתב בפרישה. ועין בחבוטת ר' עקיבא אינו בסימן ד' שישב לפה לא אמרנון כנה דסתמא לשמה קאי. אחר-כך מצאתי בתשובת משכנות-יעקב בסימן כ שדעתו שגם הרמב"ם לא תקל רק בסתמא משום דלשמה קאי, עין שם: * בלא כננה. ואם חשב במחשבתו לשמה, נראה לי דיוכל לברך עליו, אף דבטוהה נשארנו לעיל בסימן יא בצריך עיון אם מהני מחשבתו, תכא מותר; אחר, דספק ספקא הוא, לשמא הלכה דסגי במחשבתו, עין ברא"ש ב"הלכות קטנות; ושמא הלכה בהרמב"ם¹⁶; ועוד טעמא אחרניא, דטוהה חוטיין סתמא לאו לשם ציצית, מה שאין כן מלית החוטיין סתמא לשמה קאי. ובצורה של אלו הטעמים נראה לי דיוכל לברך עליו, אף לכתחלה ויתר טוב שיוציא כן כפי פירושו, וכן העתקתי לדינא במשנה ברוכה. ודע עוד, דנראה לי דאפלו אם הפנה לשמה לא היה רק בחלית ציצית ראשונה והשאיר הטיל בסתמא, מכל מקום יוכל לברך¹⁷; דאמרנון על ה"ע דעת ראשונה הוא עושה, אף דלכאורה חס שמי פסולות נפרדות; והראיה מהא דמשמע בנכחים דף ב' ע"ב בחוספות ד"ה הא לשם וכו', דאם חשב בחיטה לשמה ובקבלת היה סתמא, אפלו אם נימא דסתמא לאו לשמה קאי, אפלו הכי כל העושה על דעת ראשונה עושה (וכמו שבארתי לעיל בסימן יא לענין טוהה וישירה, ע"ש בבאור הלכה בסעיף ב.) ואין לומר דישם הארבעה עבודות

באר היטב

(6) שעשאן עובר כוכבים. ר"ל שהטיל בכגד, פסול אפלו ישראל עומד ע"ג, דאלו בטוהה כשר להרא"ש, כמ"ש סימן יא ס"ב: (3) להצריך אנשים. והינו לתלות בכגד, אבל לטוהה מותר לכ"ע. וקטן דינו כאשה, מ"א: (2) בלא כננה. ר"ל שקשר קשר העליון שהוא מדאורייתא בלא כננה, אבל אם עשה קשר העליון בכננה, אע"פ שעשה אח"כ שאר הקשרים וחקלית בלא כננה, גם באדיא ציצית אחרים יש להקשירו, ע"ת: (7) על הרמב"ם שמקשירו. פרוש שהרמב"ם ס"ל אע"ג דכ"ע טוהה לשמה מי"מ התל"ה בכגד לא כ"ע לשמה, וז"ל לה מדכתבי בני ישראל לאפוקי נקרים, ש"מ דישאל בלא כננה קשה,

משנה ברוכה

דבגנאי גדול דוחה כבוד הקב"ה אפלו אסור דאורייתא בשב ואל מעשה, אף צריך למהר לילך לביתו או לבית שלפני בית-הכנסת ובפשיטנו שם (כ"א) אף שהוא עוסק בבית-הכנסת בדרך מצוה, מפני שהוא אסור תורה; אבל בשבת אין צריך למהר לצאת מבית-הכנסת כל עוד שהוא עוסק במצוה. (כ"ב) והרואה בחברו ששפסקו לו הציצית, לא יאמר לו עד שזבאו לביתו, דהינו שיקראנו לבוא לביתו ונשם יאמר לו ששפסקונו. עוד כתב מגן אברהם, דאם אין ציצית בעיר דינו כהל כמו בשבת¹⁸, והוא הדיון (כ"ג) טלית דמחזיק רק מדרבנן, כגון שאולה לאחר שלשים יום, דינו כהל כמו בשבת:

א (א) שעשאן. פרוש (6) שהטיל בכגד, פסול אפלו בישאל עומד על גבו ומלמדוהו לעשות לשמה, דאלו אם טוהה אינו יהודי או שז"ן, באפן זה כשר להרא"ש, כמו שכתוב לעיל בסימן יא סעיף ב'. ודוקא אם (3) תחבו בכפף או עשה התל"ה או הקשר ראשון, (ג) אבל אם התל"ה והקשר ראשון עשה ישראל, והאינו יהודי גמר שאר החליות והקשרים דאינון רק למצוה בעלמא, כשר: (2) להצריך אנשים. ואפלו (7) עומד על גבן לא מהני, משום דהא דכתוב 'ובני ישראל ועשו'¹⁹ משמע על גבן פחות בנות ישראל: (ג) שיעשו אותו. דוקא התל"ה בהכגד, אבל (5) טוהה והשירה מותר על-ידי נשים: (ד) טוב לעשות וכו'. וכן ראינו וקטן שלא לעשות לכתחלה (ט) ה' ציצית בכגד של גדול על-ידי קטן פחות מ"ג שנים²⁰, אבל (1) אם הוא כן י"ג שנים ויום אחד, אף שלא הביא שמי שערות, אפלו לכתחלה אין להחמיר. והארצות-החיים מקל אפלו לכתחלה על-ידי קטן; וכל זה (1) דוקא בגדול עומד על גבו המלמדוהו לעשות לשמה²¹, אבל בלא הכי, אפלו אם כבר הטילם הקטן בכגד, צריך להתירם ולחזור ולתנם: (ה) לכתחלה. אבל בדיעבד מותר. ואפלו בלא עומד על גבה (5) נאמנת לומר שהטילה לשם ציצית: **ב** (1) בלא כננה. רוצה לומר, שעשה הקשר העליון שהוא מדאורייתא בלי כננה, אבל (2) אם קשר קשר העליון (1) וחקלית אחת בכננה, אף-ע"פ שעשה שאר הקשרים והחליות אחר-כך שלא לשמה, גם באדיא ציצית אחרים יש להקשירו: (2) על הרמב"ם שמקשירו. אפלו אם עשה התל"ה (1"א) וגם כל הקשרים והחליות שלא בכננה, דסביחא לה אף-ע"ב דכ"ע טוהה לשמה מקל מקום התל"ה לא כ"ע לשמה, וז"ל לה מדכתבי 'בני ישראל' לאפוקי עובר-גדולים, שמע מנה דישאל בלי כננה כשר. ואין לומר (3) יתירם מהכגד ויחזור ויתנם בכננה לשם מצוה? יש לומר דמירי שהוא סמוך לשבת ואין שהות להתירם ולקשרם; אי נמי ששפסק אחר מראשיו,

שער הציצין

(כ"א) ש"ע הר"י. ופשוט: (כ"ב) מגן אברהם: (כ"ג) פרי מגדים: (6) מגן אברהם: (7) פשוט: (8) לבוש ועלית תמיד ולחם-המדות וש"ו ואלהי רבה והגרא"י: (1) פרי מגדים: (1) עליון בסימן יא בבאור הלכה ב"ה טוהה לשמה כיון וכו', ובסוף החבור יבשגדול עומד עליהם וכו', ופשוט והוא הדיון בענינו, ובדיעבד סמכינו אחרונה דוקא כמו שם: (8) עין ביי"ת יוסף: (9) על-תמיד: (10) פ"ל בסימן יא סעיף יג ע"ש: (1"א) ביי"ת יוסף: (13) מגן אברהם:

הלכות ציצית סימן יד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

עוד ק"ת המגן אברהם, דאם אין ציצית בעיר דינו כהל כמז קשפת²⁴.

24) וכן אם מוכרח להתפלל בהשכמה ואין בנמצא לקנות ציצית, כתב הכף החיים (ס"ק יב) שדינו כאין ציצית בעיר. ולענין קיום שאר מצוות דאורייתא, הסתפק החיי אדם (כלל סח סי"ט) אם חייב אדם לילך מביתו לעיר אחרת כדי לקיימן, ובנשמת אדם שם הכריע שפטור, אלא אם כן יכול ללכת ולחזור באותו יום.

סימן יד

דיני ציצית שעשאון אינו יהודי ונשים, וטלית שאולה

[משנ"ב ס"ק ב]

ד"ה דתתיב "בני ישראל ועשו"¹.

1) ולגבי עשיית ציצית על ידי גר, כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ח"ב אות יח) שאף שהתוספות (סוכה כח, ב ד"ה לרבות) דנו אם גר הוא בכלל 'בני ישראל', מ"מ כיון שלמדנו שגרים חייבים בלבישת ציצית [מכר שבגמ' (יבמות ד, א) הוקשו כלאים לציצית, ובכלאים הרי הם חייבים], ממילא כשרים הם לעשותה, כי לא מסתבר למעטם.

[משנ"ב ס"ק ז]

וכן ראוי ונכון שלא לעשות לכתחלה הטלית הציצית כקד של גדול על-ידי קטן פחות מ"ג שנים².

2) משמע שבדיעבד אין צריך להתיר את הציצית, וכן כתב להדיא בב"ה"ל (ד"ה להצריך אנשים). ולענין אנדית לולב על ידי אשה וקטן (שאינם מחוייבים בדבר), כתב בשע"צ לקמן (סי' תרמט ס"ק טו) שלא רק שאין לעשות כן לכתחילה, אלא אף בדיעבד לאחר שכבר אגדוהו, יתירונו אם אפשר, ויאגדנו שנית.

[משנ"ב ס"ק ז]

ד"ה דה דוקא בגדול עומד על גבו המלמדוהו לעשות לשמה³.

3) בב"ה"ל דין 'עומד על גבו', כתב בב"ה"ל לעיל (סי' יא ס"ב ד"ה טואן) לענין טוית חוטי הציצית, שצריך הגדול להזהיר את העכו"ם או את הקטן במשך כל שעת העשייה שלא יסיח דעתו כלל, ואין די במה שאומר לו כן פעם אחת קודם העשייה.

[שעה"צ ס"ק ו]

פרי-קנדים⁴.

4) ובגדון זה של קטן, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג) 'לשתי שערות אין מודקדקין', כלומר שאין צריך לבדוק אם הביא שתי שערות, אבל אם ידוע שלא הביא אינו כשר להטיל ציצית. וכן כתב התיבט גמא (במדבר פט"ו פרשת ציצית) שאפשר לסמוך על חוקה דרבא כיון שיש כאן ספק ספיקא, א. שמה הביא שתי שערות, ב. שמה הלכה כדעה שקטן יכול להטיל ציצית.

[ב"ה"ל ד"ה להצריך אנשים]

משום דכל שאינו בלבישה אינו בעשייה⁵ וכו', ופשוט דהקטן לעצמו מותר להטיל ציצית וכלי לקמא⁶, אם רק הגיע לחנוף שהוא מקוב מדרבנן במצות

ציצית ומקרי בר-לבישה⁷ להוציא את עצמו בציציותיו⁸.

5) ואף אם תקבל על עצמה מצות ציצית, כתב לקמן (סי' לט ס"ג ד"ה כשר) שלא יועיל לה הדבר להיחשב כשייכת בלבישה, משום שסוף סוף אינה מצווה על כך.

6) מדבריו אלו דייק הגר"ש אלישיב (שבות יצחק ח"ה פ"י הע' כח). שאפשר לחנך קטן למצוות בהפץ של מצוה הפסול לגדול, ולכן יכול קטן לכתוב לעצמו תפילין וללבושן.

7) משמעות דבריו, שמצות חינוך מוטלת על הקטן עצמו, ולא על אביו בלבד. וכן כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרפט ס"ק ו) בטעם הדבר שקטן אינו יכול להוציא את הגדול בקריאת המגילה, שהוא משום שחיובו של קטן במגילה הוא תרי דרבנן, וחיובו של הגדול בקריאת המגילה הוא חד דרבנן, ולא כתב שקטן אינו מוציא את הגדול משום שאינו מחוייב כלל, אלא חיוב של אביו הוא ונחלקו בזה הראשונים בברכות מח, א ובמגילה יט, ב.

8) וכן לענין תפילין, כתב לקמן (סי' לט ס"ב ד"ה בכל) שכן י"ג יכול לעשות קשר של תפילין לעצמו, שאף על פי שאם לא הביא שתי שערות עדיין קטן הוא, מ"מ הלא אף במצות תפילין אינו חייב אלא מדרבנן.

[ב"ה"ל שם]

יותר נראה לי דאפילו אם כבר נעשה גדול בן י"ג שנה אין צריך להסיר ציציותיו, דהרי דריצבד דמניא⁹, ודריצבד אין לחש לקא דרבנן פס¹⁰.

9) מסתימת לשונו משמע, שלא צריך שיהיה גדול עומד על גביו בשעת הטלת הציצית. ואף על גב שכתב (במשנ"ב ס"ק ד ובב"ה"ל ד"ה וטוב) שאין קטן רשאי להטיל ציצית בבגד של אחרים אלא אם כן גדול עומד על גביו, ביאר הגר"ש אויערבך (שיח הלכה אות טז) שאף על פי שלענין טלית של אחרים אינו נאמן לומר שידע לכוון לשמה, מ"מ לענין טלית של עצמו נאמן הוא לומר כן.

10) ולענין תפילין שכתב במשנ"ב לקמן (סי' לט ס"ק ג) שקטן פסול לעשותן, כתב בב"ה"ל שם (ס"ב ד"ה בכל) שכשנעשה בן י"ג יתיר את הקשר שעשה, ויחזור ויעשה כשהוא גדול.

[ב"ה"ל ד"ה טוב לעשות]

אין לשין לכתחלה על-ידי חרש שוטה וקטן אפילו בעומד על גבו¹¹.

11) ואם אי אפשר בענין אחר, כתב לעיל (סי' יא ס"ב ד"ה טואן עכו"ם) שמותר בעומד על גבו אפילו על ידי עכו"ם, וכל שכן על ידי חרש שוטה וקטן.

[ב"ה"ל ד"ה בלא כונה]

אחד, דספק-ספקא הוא, דשמה הלכה דסגי במחשבה, עין ברא"ש בהלכות קטנות, ושמה הלכה דהרמב"ם¹².

12) ולענין ברכה על ספק ספיקא, ראה מה שכתבנו במשנ"ב לעיל סי' יא ס"ק ו.

[ב"ה"ל שם]

דאפילו אם הפנה לשמה לא היה נק בתלית ציצית ראשונה והשאר הטייל בספקא, מפל מקום יוכל לכתוב¹³.

13) ולענין מי שתלה את חוטי הציצית בסתם, משמע לכאורה לקמן (סי' לג ס"ד ד"ה אפילו בדיעבד) שאף על פי שטוואם קודם לכן לשמם, מ"מ אין להכשירם.